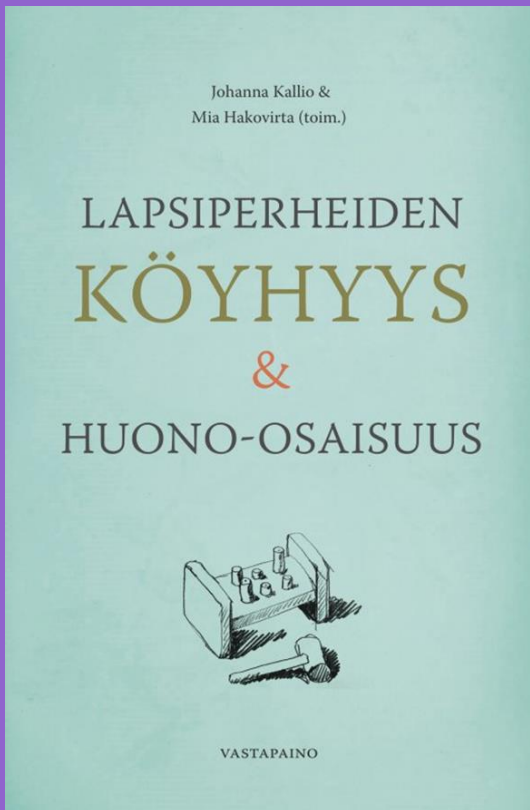

Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus: Kirjan keskeisimpiä tuloksia ja johtopäätöksiä

Johanna Kallio
Sosiaalityön professori
Sosiaalitieteiden laitos
Turun yliopisto

Köyhyys ja huono-osaisuus lapsiperheissä

(Minna Salmen ja Tuomo Laihialan luvut)

- Lasten köyhyys lähes **kolminkertaistui** Suomessa vuosina 1995–2017
 - Lapsiperheet myös kokivat toimeentulonsa keskimäärin muita kotitalouksia vaikeammaksi
- Noin 40 prosenttia ruoka-apuun turvautuvista on lapsiperheitä
 - Lapsiperheet turvautuivat ruoka-apuun muita hakijoita **säännöllisemmin**
 - Lähes kaikki apuun turvautuvat lapsiperheet kokivat avun pärjäämisensä kannalta välttämättömäksi
- Lapsiköyhyys on huomattavasti yleisempää **yksinhuoltajaperheissä**
 - Yksinhuoltajat turvautuvat ruoka-apuun huomattavasti useammin kuin kahden vanhemman perheet

Perheen huono-osaisuus sekä lapsen subjektiivinen ja psykososiaalinen hyvinvointi

(Enna Toikan, Leena Haanpään ja Leena Koivusillan luvut)

- Huoli perheen taloudellisesta toimeentulosta ja materiaalinen puute heikentävät lapsen subjektiivista hyvinvointia
- Huono-osaisilla nuorilla on heikompi itsetunto ja heiltä puuttui useammin opiskeluun liittyvä suunnitelma kuin muilta nuorilta
- → Perheen huono-osaisuus ei kytkeydy ainoastaan lapsen aikuisuuden asemiin vaan myös hänen **hyvinvointiinsa tässä ja nyt**

Syyt perheen köyhyyden ja lapsen hyvinvoinnin yhteyden taustalla

- Lasten kokemuksissa köyhyys näyttäytyy erityisesti sosiaalisena ilmiönä, joka rajoittaa lasten sosiaalista kanssakäymistä ja heidän mahdollisuuksiaan liittyä sosiaalisiin verkostoihin
- Materiaalinen puute ja sen merkitys lasten arkeen ja sosiaalisiin verkostoihin
- Taloudellisen niukkuuden aiheuttama stressi ja sen vaikutus perheenjäsenten väliseen vuorovaikutukseen
- Jatkuva niukkuus on erittäin kuormittavaa ja syö yksilön henkisiä voimavaroja
 - vaikutus vanhemmuuteen

Perheen huono-osaisuus ja lapsen aikuisuuden asemat

(Kallion ym. ja Ilmakunnaksen ym. luvut)

- Vanhempien huono-osaisuus ennustaa heidän lastensa **koulupudokkuutta**
 - Vanhempien toimeentulotuen asiakkuus ja matala koulutus
 - Pojat ovat alttiimpia huono-osaisuuden negatiivisille vaikutuksille
- Vanhempien **toimeentulotukiasiakkuus** lisää lasten todennäköisyyttä saada varhaisaikuisuudessa toimeentulotukea
 - Toimeentulotukea saavilla vanhemmilla on vähemmän mahdollisuuksia tukea nuoria taloudellisesti **kriittisten siirtymien** aikana

Miksi sukupuolittainen ero on kiinnostava?

- Tytöt päihittävät pojat niin koulumenestyksessä kuin koulutussaavutuksissakin
- Pisa-tutkimuksissa ero tyttöjen ja poikien oppimistuloksissa on Suomessa OECD maiden suurimpia
- Perusasteen koulutuksen varaan jäävät useammin nuoret miehet
- Naiset suorittavat useammin toisen asteen tutkinnon kuin miehet
 - 22-vuotiaana 87 % naisista ja 80 % miehet
- Syrjäytyneistä nuorista n. 2/3 arvioidaan olevan miehiä

Miksi pojat alttiimpia huono-osaisuuden ylisukupolvisuudelle kuin tytöt?

- Tytöt ovat koulukypsiä keskimäärin poikia aikaisemmin
 - Pojilla erilaiset käytös- ja kehityshäiriöt ovat tyttöjä yleisempiä
 - Koulumaailman vaatimukset saattavat vastata paremmin tyttöjen temperamentti-irteitä
- Koulumaailma saatetaan mieltää feminiinisenä erityisesti alemmissa yhteiskuntaluokissa
 - Sukupuolten välisen kuilun koulumenestyksessä on havaittu kasvavan siirryttäessä ylemmistä yhteiskuntaluokista alempiin
- Miehen rooli saattaa olla vahvemmin sidottu työhön ja vaurauteen naisen roolin ollessa joustavampi
 - Köyhät miehet tuntevan syvempää arvottomuutta kuin köyhät naiset (Isola ym. 2019)
 - Pojat voivat omaksua sukupuolirooliinsa liitetyt odotukset varhain, mikä saattaa heijastua leimautumisen kokemuksina ja alentuneena itsetuntona
 - Isän köyhydestä kokema stressi voi heijastua vahvemmin poikiin kuin tyttäriin
- Pojat saattaisivat jo biologisista lähtökohdistaan johtuen tarvita enemmän tukea kotoa, mutta voimakkaat sukupuolistereotypiat saattavat vähentää poikien saaman tuen määrää

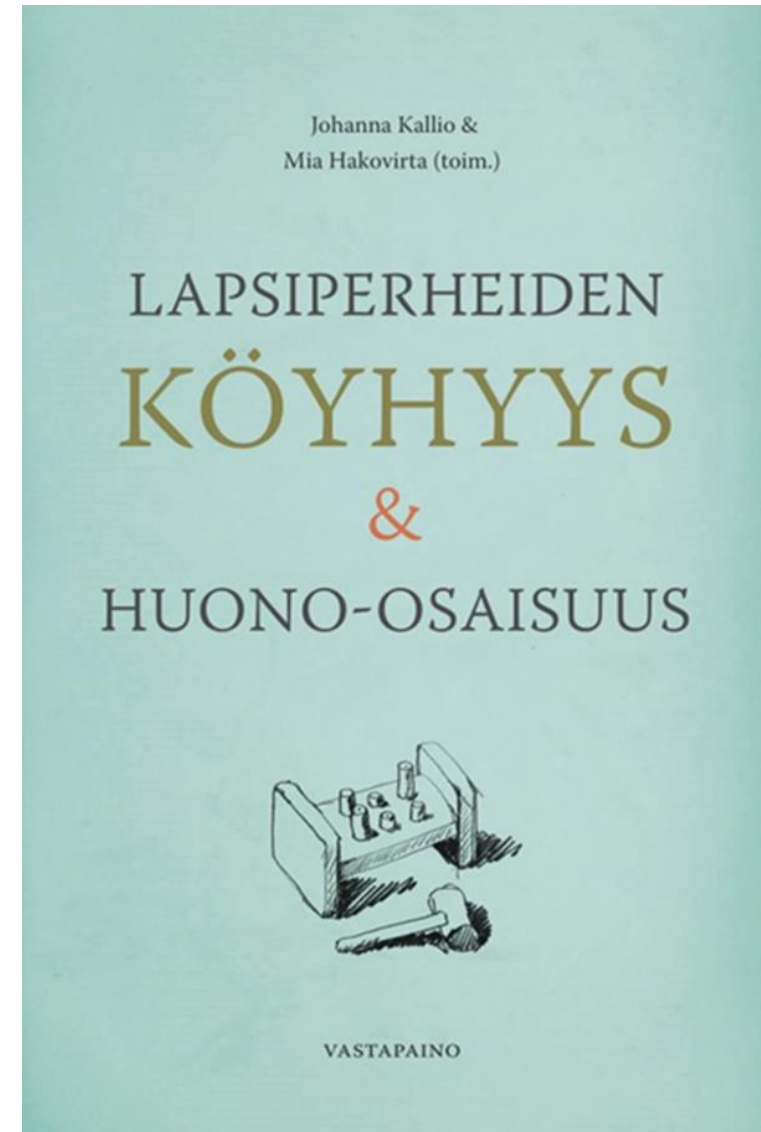
Keskeisimmät toimenpide-ehdotukset

- Työmarkkinoiden ulkopuolella olevien sekä perhe-etuuksien riittävä taso turvattava, jotta voidaan **ehkäistä lapsiperheiden köyhyyttä ja toimeentulotuen tarvetta**
- Huono-osaisuuden ylisukupolvisten ketjujen katkaisemisessa oleellisessa asemassa on **toisen asteen koulutus**

Keskeisimmät toimenpide-ehdotukset

- 1990-luvun lamasta lähtien on saatu tietoa siitä, etteivät lyhyen tähtäimen säästöt lasten peruspalveluissa ole kustannustehokkaita
- Laadukas **varhaiskasvatus** tasaa erilaisista asemista tulevien lasten valmiuksia pärjätä koulussa
- Panostettava monialaiseen **oppilashuoltotyöhön** jo peruskoulun alaluokilla

**UNIVERSITY
OF TURKU**

Johanna Kallio

jomkall@utu.fi